

Dopisi morajo biti frankirani, podpisani in opremljeni s štampiljko dotične organizacije.

Časopis prejema le člani strok. organizacij, ki so priključene Strok. komisiji za Slovenijo, in sicer brezplačno.

DELAVEC

STROKOVNI ČASOPIS

— Izhaja 15. v mesecu. —

Uredništvo in uprava:
Ljubljana, pošt. predal 290

Čekovni račun št. 13.562

Telefon interurban št. 3478

Rokopisi se ne vračajo.

Zakonska zaščita mezde

Namenoma nismo zapisali, da hočemo govoriti v tem članku o minimalnih mezdah. Naslov, ki smo ga temu članku dali, je širši. Kdor si je prečital članek, ki ga je napisal o vsem tem v zadnjem »Ljudskem glasu« tajniki naše Delavske zbornice, temu bo jasno, da ne zahtevajo delavske organizacije le minimalnih mezd, temveč dvoje.

Prvo: Zakon, ki bi sklepanje kolektivnih pogodb olajšal in ki bi napravil kolektivne pogodbe bolj učinkovite. **Drugo:** Zakon, ki bi uredil oblastveno določanje najnižjih dopustnih mezd.

V tej številki »Delavca« priobčujemo, kako si zamišlja Delavska zbornica v Ljubljani oba ta zakonska osnutka.

Tu bomo obrazložili pomen teh osnutkov. Pri sklepanju kolektivnih pogodb dosedaj težko občutimo, da ni lahko sklepati kolektivnih pogodb, ki bi vezale celo stroko. Posebno za takozvane obrtne stroke je enotno urejanje delovnih pogojev nad vse važno. Ako je sklenilo v enem mestu le par stavbnih, krojaških, čevljarških, pekovskih obrtnikov kolektivno pogodbo, potem taka kolektivna pogodba ne drži dolgo, če je ostala cela vrsta podjetij izven pogodbe in če plačujejo ta podjetja svoje delavce slabše, kakor tarifirana podjetja. Taka umazana podjetja konkurirajo boljim tako dolgo s cenejšim blagom in nižjimi ponudbami, da se znižajo mezde tudi v boljših podjetjih. Zato je skušalo urejevati delavstvo v obrtnih strokah, predno smo dobili nov obrtni zakon, svoje mezde vedno v pogajanjih z obrtnimi zadrugami. Na žalost pa novi obrtni zakon sklepanja kolektivnih pogodb z obrtnimi zadrugami ni olajšal, temveč je izrecno določil, da obrtne zadruge niso upravičene sklepati kolektivnih pogodb.

Po zakonu smejo sklepati kolektivne pogodbe le svobodna poslovalska združenja. Svobodne poslovalske organizacije pa ne obstajajo v vsakem kraju in za vsako stroko. Pa tudi, kjer obstajajo, obstaja pravni spor, ali vežejo od njih sklenjene kolektivne pogodbe tudi one poslodavce njih področja, ki niso njih člani. Poslodavci to zanikajo. Delavci pa odločno zatrjujejo, da mora biti tako, ker veljajo tudi na delavski strani od svobodnih organizacij sklenjene kolektivne pogodbe vse delavstvo, pa naj je v strokovnih organizacijah članjeno, ali ne. — Da pa bi o teh nad vse važnih vprašanjih ne bilo več spora, bi bilo treba predpise o sklepanju in veljavnosti kolektivnih pogodb nekako tako izboljšati, kakor predlaga to Delavska zbornica. Sedenje mezdno gibanje stavbnih delavcev nam nazorno kaže, kako važna je taka izpopolnitev. V tem mezdnom gibanju ni samo važno, kakšna naj bo med obema strankama sklenjena kolektivna pogodba, temveč tudi, ali bo ta pogodba res držala. Nič manj važno ni, da bo držala ta pogodba prav za vsako podjetje določenega okoliša. Važno je, da se ne bi našla umazana podjetja, ki bi začela delati pod slabšimi pogoji in bi kolektivno pogodbo polagoma torpedirala. Nekateri zaupniki so rekli: Potrebna je še jačja zaščita kolektivnih pogodb. Napraviti je treba zakon, da bo podjetje prisiljeno skleniti kolektivno pogodbo. Da jo bo prisiljeno skleniti vsaj tam, kjer večina delavcev to zahteva.

Odgovorni delavski forumi, pa na to niso mogli pristati. Oni so se vprašali: S čim pa je mogoče prisiliti podjetja, da sklenejo kolektivne pogodbe? Če je podjetja nočejo skleniti, a bi jo vključ temu morala, — potem moramo dati državi pravico, da predpiše mezdno tarifo sama, potem obveznih razsodišč. Od tu do zabranitve stavk, je potem samo še en korak. To so v stvari misli, ki obvladujejo vladni prednačrt o zakonski zaščiti mezde.

Nihče se ne sme čuditi, če si od tega ne obetamo nič dobrega. V dobah, ko je bilo delavstvo neorganizirano in mrtvo, — smo dobili zakone, da naj znaša pri zaslikih in javnih delih najvišja mezdna stavbinskega delavca 20 Din, dejanske mezde pa so padale na 15 Din na dan in nižje. Ali se je pri takih razmerah čuditi, da delavstvo ne more zaupati forumom, sestavljenih od ljudi, ki so bili v stanu izdati take predpise.

Iz poročila tajnika Delavske zbornice bi sledilo, da se delavstvu ni treba vznemirjati in da izgleda, da vključ prednačrtu ne bo prišlo do obveznega sklepanja kolektivnih pogodb, obveznih razsodišč in s tem do prepovedi stavk. Nam se pa zdi, da je pri nas vse mogoče in da je le potrebno, da strokovne organizacije povedo, da so za svobodo tarifnih pokretov, da v razmerah, kakršne so, niso ugodne za obvezna razsodišča in da se odrekajo zato tudi obveznemu sklepanju kolektivnih pogodb ter postavljajo v pogledu kolektivnih pogodb le zahteve, ki jih je osvojil zadnji kongres Delavskih zbornic.

V pogledu določanja minimalnih mezd je treba, da delavstvo ve: Ta zakonodaja bo za boljše plačane delavske kategorije brez pomena. Ta zakon ne bo koristil ne kovinarjem na Jesenicah, ne rudarjem v Trbovljah.

Ako pa si pazno prečitate, kakšne so bile v prvi polovici tega leta v Sloveniji mezde stavbnih delavcev, o čemur poročamo na drugem mestu, pa boste takoj uvideli, da si je mogoče misliti, da bi prinesel tak zakon velikemu številu stavbnih delavcev znatne koristi. So pa tudi kovinarji in rudarji, katerih mezde so neverjetno nizke, četudi ti primeri niso iz glavnih središč te stroke.

Često čujemo ugovore, da bi poskušala podjetja, izgovarjajoč se na minimalne mezde, boljše mezde izdati.

Ne tajimo, da takih poskusov ne bo. Nevarnost pa ne bo mnogo večja, kakor je že danes od sklicevanja na nizke mezde. Tudi danes se delavcem, ki so plačani po 50 do 60 Din na dan, čisto očita, da so tudi delavci, ki so plačani po 15 Din na dan.

Na to delavci danes odgovarjajo, da se ravnajo mezde pač po kvaliteti dela, izvežbanosti, starosti in rodbinskem stanju delavca, prosperiteti podjetja in organiziranosti in zavednosti delavstva. Tudi v primeru zakonitve minimalnih mezd bomo tako odgovarjali in rekli: Zakon določa le najnižjo mero, pod katero mezde ne smejo pasti. Istočasno pa računa s tem, da se bodo določile za vse primere, ki so vredni posebnega ozira, s kolektivno pogodbo višje mezde. Čim bo v teh pogledih jasnosti med nami, tem več bo jasnosti tudi v vsej javnosti intem manjša bo opasnost, da bi se mogle izrabljati minimalne

mezde proti boljše plačanim delavskim kategorijam.

Z vseh teh razlogov je potrebno:

Da nastopijo naše organizacije proti temu, da bi se pod vidom zaščite delavske mezde oteževalo delo strokovnih organizacij, zabranjevale stavke, uvajala obvezna razsodišča, in da odklonijo pod sedanjimi razmerami obvezno sklepanje kolektivnih pogodb.

Uredba o urejevanju minimalnih mezd

§ 1.

Ban (upravnik mesta Beograda) more predpisati na predlog inspektorja dela in po zaslišanju pristojne gospodarske in delavske zbornice za podjetje ali skupino podjetij, ki zaposluje na teritoriji banovine pomožno osebje, minimalno mezdo.

Minimalna mezdna je višina mezde, izpod katere mezde v podjetju ali skupini podjetij zaposlenega osebja ne morejo pasti, v kolikor ni to po tej uredbi dopuščeno. Pod iznos minimalne mezde morejo pasti mezde pomožnega osebja, ki je zaposleno radi priučenja poslu.

Za isto podjetje ali skupino podjetij se ne more predpisati več minimalnih mezd. Zasluzki iznad iznosa minimalne mezde se določajo s pogodbo med podjetjem in pomožnim osebjem.

§ 2.

Minimalna mezdna se mora določiti v načelu v višini, da more pokrivati z njo službojemalec stroške za svojo prehrano, obleko, stanovanje in druge najpotrebnejše izdatke.

Za skupine podjetij, za katere so draginske razmere različne, se morejo predpisati tudi različne minimalne mezde.

Ministrstvo socialne politike in narodnega zdravja bo izdalo bankim upravam podrobna navodila za določanje minimalnih mezd.

§ 3.

Mezde delavcev, ki so zaposleni radi priučenja poslu, se bodo določile s posebnimi predpisi, ki jih bo izdalo ministrstvo socialne politike in narodnega zdravja.

§ 4.

Na mesto v delovnih pogodbah določenih mezd, ki so nižje od minimalnih mezd, stopa mezdna postavka, določena v rešenju o minimalni mezdi. Z mezdami, ki so nižje od minimalnih mezd, delavec ni izplačan.

§ 5.

Podjetja, navedena v čl. 1. zakona o zaščiti delavcev, ki zaposlujejo v povprečju od 3 mesecev nad 15 delavcev, pri čemur se vračunavajo v to število tudi vajenci, so dolžna poslati v roku treh mesecev od dne, ko stopi ta uredba v veljavo in v prvem mesecu vsakega koledarskega leta inspektorju dela, pristojni gospodarski in delavski zbornici po eden izvod liste mezd, izplačanih poedinih delavcem v poslednji plačilni periodi.

V tej listi se morajo označiti delavci, ki so zaposleni radi priučenja poslu in delavci, ki delajo na akord, posebej.

Te prijave morajo biti napisane na formularju, ki ga predpiše in izda inspektor dela.

Uredba o posredovanju v mezdnih sporih, prijavljanju kolektivnih pogodb in proglašanju splošne obveznosti kolektivnih pogodb

§ 1.

V primeru, da se ob priliki pogajanj o kolektivni ureditvi delovnih pogojev prizadele stranke ne bi sporazumele, se morejo obrniti za posredovanje na pristojno oblast.

Za posredovanje v prvi instanci pristojna oblast je sresko načelsto. Zainteresirane stranke so poslodavec, delavska ali poslovalska strokovna organizacija.

§ 2.

Sreski načelnik ali njegov namestnik pokliče poslodavca ali njegovega pooblaščenega zastopnika, po enega do pet v podjetju zaposlenih delavcev ter po enega do tri predstavnike delavskih strokovnih organizacij, ki so zaprosile za posredovanje.

Število zastopnikov delavcev v podjetju se ravna po velikosti podjetja. Število zastopnikov strokovnih organizacij se odmerja po številu zainteresiranih strokovnih organizacij.

Zastopniki delavcev, zaposlenih v podjetju, se izberejo izmed delavskih zaupnikov, ako pa zaupnikov ni, na sestanku ali zborovanju vseh delavcev.

§ 3.

Poravnalni postopek se konča s sporazumom ali z izjavo ene izmed zainteresiranih strank, da smatra posredovalni postopek za brezuspešen.

Rezultat poravnalne razprave se ugotovi v zapisniku. Zapisnik podpisajo predsednik in vsi prisotni. Po en izvod zapisnika se dostavi inspekciji dela, gospodarskim in delavskim zbornicam.

§ 4.

Ako zaključi delojemalska strokovna organizacija z večjim številom podjetij ali s svobodno poslovalsko organizacijo, ki zastopa večje število podjetij, v katerih so delovni pogoji enaki, kolektivno pogodbo ali več kolektivnih pogodb z enakim tekstom in ako je postala ta kolektivna pogodba za določanje mezdnih pogojev v sličnih podjetjih na teritoriji občine, sreza ali banovine odločujoče važnosti, more odrediti ban s svojim rešenjem, da ima ta kolektivna pogodba za vsa slična podjetja na teritoriji občine, sreza ali banovine, obveznost splošne veljavne predpisa o mezdah.

§ 5.
To rešenje bo izdal ban na predlog ene izmed pogodbenih strani kolektivne pogodbe ali kolektivnih pogodb z istovetnim tekstom. Predlogu se mora predložiti v uverjenam prepisu tekst kolektivne pogodbe in poročilo inspekcije dela o številu podjetij in delavcev, za katere so normirani delovni pogoji s to kolektivno pogodbo.

§ 6.
Ban objavi predlog in tekst kolektivne pogodbe v službenem listu banovine in pozove interese, da se o predlogu v roku od enega meseca izjavijo. Med interese je šteti tudi poslodavska združenja, delavske in nameštenske strokovne organizacije, gospodarske in delavske zbornice.

Po preteku prizivnega roka objavi ban rešenje o predlogu v službenem listu banke uprave. V rešenju je navesti datum, od katerega naprej dobi kolektivna pogodba značaj splošnoveljavne norme.

§ 7.
Interesenti, navedeni v § 6 te uredbe, morejo zahtevati od ministrstva za socialno

politiko, da se rešenje o splošni obveznosti kolektivne pogodbe razveljavi.

§ 8.
Kolektivna pogodba, ki je dobila značaj splošne obveznosti, se more odpovedati, ako sporoči poslodavska ali delojemalska organizacija, ki je kolektivno pogodbo sklenila, da kolektivno pogodbo odpoveduje. V tem primeru objavi ban s svojim rešenjem, da je s potekom odpovednega roka splošna veljavnost kolektivne pogodbe prenehala.

Ako je sklenjenih več istovetnih kolektivnih pogodb, morejo zahtevati odpoved kolektivne pogodbe na poslodavski strani in na delavski strani pogodbeniki, ki predstavljajo večino pomožnega osebja, za katero je kolektivna pogodba sklenjena. V tem primeru postopa ban po predpisu § 6 te uredbe.

§ 9.
Podjetja, ki kselepajo kolektivne pogodbe, so dolžna poslati po en izvod kolektivne pogodbe inspektorju dela, gospodarskim in delavskim zbornicam.

Velika stavka stavbinskega delavstva v Ljubljani

Izkoriščanje stavbinskega delavstva je doseglo take brutalne oblike, da je bila posledica mera polna in je izbruhnila velika spontana stavka. Pred vojno je stavbinski delavec zlasti profesoristi v sedmih sezijskih mesecih toliko zaslužil, da je preživel tudi zimo ne da bi bilo treba gladovati njemu in družini. V povojni dobi je pa ta dobrina popolnoma odpadla in stavbinski delavec ni zaslužil nič več, če ne še manj, kot drugi delavci, če ravno je tudi v povojnih zimah mráz in sneg in mora delo na stavbah vsako zimo počivati.

Stavbinsko delavstvo, zlasti pa njihova organizacija in zaupniki, so se dolge mesece trudili in apelirali na vse strani, da bi se te škandalozne razmere odpravile. Na zadnje, ko so bila že vsa sredstva intervencij izčrpana in ko je vodstvo organizacije še v zadnjem momentu napelo vse sile, da bi se zboljšanje položaja stavbinskega delavstva doseglo na miren način, za kar pa ni našlo razumevanja na nasprotni strani, je izbruhnila stavka, o kateri lahko rečemo, da je bila vzorna po svoji disciplini in enodušnosti, ter v popolni solidarnosti.

Po osem-dnevnih silnih naporih stavkinega vodstva so pričeli tudi na nasprotni strani uvidevati, da se bo treba z delavci vendarle pošteno pogoditi in tako je prišlo po intervenciji inspekcije dela v petek 5. t. m. do pogajanj, ki so trajala cel dan in katerih rezultat, katerega spodaj priobčujemo, je bil predložen velikemu shodu stavbinskega delavstva, kateri se je vršil prihodnji dan ob velikanski udeležbi s stavkujočih. Delavstvo je z ogromno večino ta sporazum odobrilo v trdni nameri, da je s tem napravljen prvi korak, da se bo po delovno razmerje in plače stavbinskega delavstva moralo še temeljito spremeniti in sicer tako, da se bo sklenila končna kolektivna pogodba, ki bo vpoštevala plače stavbinskega delavstva v taki višini, da bo moglo tudi

med zimo živeti človeka dostojno življenje.

V zadnjem trenutku pa stvar vendar le še ni šla gladko, ker podjetniki še niso podpisali tega sporazuma, zato delavstvo še ni moglo iti na delo v torek, kakor je bilo namenjeno, temveč je moralo svojo akcijo podaljšati in podvojiti svoje sile, da pripravi podjetnike do podpisa sporazuma, kar se je potem tekom torka tudi res zgodilo. S tem je prva faza te velike borbe zaključena za tista podjetja, ki so sporazum podpisala in teh je ogromna večina, dočim pri onih podjetjih, ki sporazuma niso podpisala, traja stavka z nezmanjšano silo dalje. Za podjetja, v katerih se akcija še vrši, so naslednja: Dukić in drug (dela v Ljubljani), Emil Tomažič, Ljubljana, ter kamnolomi in podjetniki cementnih izdelkov.

Mezde stavbinskih delavcev so odslej naslednje:

I. Pred stavko prevzeta dela:		na uro
Težaki do 20 let starosti	Din	3.—
Težaki nad 20 let starosti	»	3.25
Zidarji, tesarji in strojniki do 2 let od izučenja	»	4.50
nad 2 leti od izučenja	»	5.25
II. Nova dela (po stavki):		
Težaki do 20 let starosti	Din	3.25
Težaki nad 20 let starosti	»	3.50
Zidarji, tesarji in strojniki do 2 let od izučenja	»	5.—
nad 2 leti od izučenja	»	5.75
Na deželi se plača vsem 25 para manj.		
Za stukaterje in fasaderje pa se je doseglo naslednje mezde:		
Stukaterji:		na uro
I. kat. vodja kolone	Din	12.—
II. kat. stukaterji, delavci	»	8.—
III. kat. stukaterji s še ne 2letno prakso	»	7.—
Fasaderji:		na uro
I. kat. vodja kolone	Din	8.—
II. kat. fasaderji-delavci na teranovi	»	7.—
Kvalificirani delavci (mešalec teranove)	»	4.—
Pomožni delavci na novo sprejeti	»	3.50
Pomožni delavci sedanji	»	375

Stavke

Ker se stavke pri nas vedno množe, je potrebno, da povemo, kaj je stavka.

Za organizirane delavce je stavka aktivno izražanje delavske solidarnosti. Vsaka stavka nam to potrjuje. Delavci so združeni, vsak izmed njih je pripravljen darovati in žrtvovati vse, da pomaga do zmage. Stavkujoči se ne bojijo nevarnosti, ki jih ogrožajo. Delavci drugih strok, ki pa ne stavkajo, pa pomagajo s prispevki v stavkovni sklad, da lahko stavkujoči delavci vztrajajo v stavki do zmagovitega zaključka. To je lep izraz solidarnosti.

Solidarnost ne objema vselej vseh delavcev. Ako bi bili delavci vedno solidarni med seboj, bi končale najbrž vse delavske stavke z zmago za delavce. Med delavci so tudi značaji, ki ne vidijo v drugem delavcu svojega brata, sodruga, v kapitalistu pa svojega razrednega nasprotnika. Taki delavci se udinjajo kot stavkokazi ali kot privatni stražniki ob času stavke. Ako bi ne bilo med delavci takih elementov, ki

izdajajo interese svojega razreda, bi, kakor rečeno, imelo delavstvo več uspeha in bi bilo veliko bližje svojemu cilju, kakor je. Zato je važno za nas, da vemo, kako se je razvilo to čustvo solidarnosti in kako se bo moralo razvijati v bodoče.

Materielna beda je prisilila delavstvo, da se je začelo bojevati za zboljšanje svojega položaja. Razumljivo je, da stradanje, prezebanje, brezposelnost, nečloveško ravnanje z delavci, slaba stanovanja, vplivajo na delavstvo, da začne misliti, na kakšen način si je mogoče popraviti svoj položaj. Delavec občuti, da je povsod zaničevan in preziran, da se smatra za človeka druge vrste. Iz tega se rodi spoznanje, da vsi delavci tvorijo en razred, en proletarsko družino, ki je raztresena po vsem svetu, ki se povsod enako izkorišča in preganja. Pri tem se ne upošteva ne spol ne narodnost in ne prepričanje. Tako se pričinja boj za višjo mezdno, za krajši delavnik, za dostojanstvo delavca. In tako se je rodila solidarnost, ki je in združuje

delavce v svojih strokovnih organizacijah, da se združeni lažje in uspešneje bojujejo za izboljšanje svojega položaja — za nov družabni red.

Ta boj ne more končati prej, dokler se ne uveljavi v človeški družbi načelo gospodarske enakopravnosti. V tem boju padajo žrtve levo in desno in če ne bi bilo solidarnosti, ki druži delavce, bi nastale velike vrzeli v delavskih vrstah. Tako se pa dogaja, da so vrste zavednega delavstva vedno večje in večje. Ko delavec začne spoznavati, zakaj se ga izkorišča in v čem je edino njegova rešitev, postane razredno zaveden bojevnik proletarske armade za osvoboditev delavskega razreda.

Delavci se dobro zavedajo, da bi rude ostale v zemlji, če ne bi bilo rudarjev. Zavedajo se, da bi ruda ostala ruda, če ne bi bilo železarskih, plavžarskih in drugih delavcev. Kože, bombaž in drugo bi ostalo neizpremenjeno, če ne bi bilo delavcev, da bi vse to predelali v svoj namen.

Torej naj pogledamo človeško družbo s katere strani hočemo, vidimo, da ne more obstojati brez delavcev, ki delajo v rudnikih, pri ža-

rečih pečeh, v transportnih podjetjih, na suhem, v zraku in vodi, grade palače, delajo na polju; z eno besedo, ustvarjajo dobrine.

In vsaka stavka nam potrjuje, da se delavstvo danes zaveda, ko za stavka, da vse, kar človeštvo potrebuje, oho ustvarja. Iz tega spoznavanja se rodi solidarnost in čut dostojanstva, ki mu pravi, vsi cekini na svetu ne spečejo niti enega hleba kruha, ako se ne bi gibale pridne delavske roke.

Ta zavest pa ustvarja upravičeno zahtevo, da imajo delavci isto pravico za udobno življenje, kot oni, ki ničesar ne delajo.

Stavke ustvarjajo borce prepričane v srcu, da nekega dne pade mezdna sužnost na svetu in zasije boljša bodočnost vsem delovnim ljudem. Boljša bodočnost, v kateri se ne bodo ljudje vojskovali, požigali in morili zaradi privatnih interesov. Živeti hočemo v miru in tekmovati le za višjo kulturo.

Vsaka stavka je za delavce šola, v kateri spoznavajo svoje taktične napake in se jih v prihodnjih bojih ogibajo, da čimprej napočijo boljša človeška družba, ki bo zares človeška in prosta vseh znakov barbarizma.

STROKOVNI VESTNIK

KOVINARJI

Jesenice
Vsem soдруžnim strokovnim organizacijam, kulturnim, godbenim, pevskim in sportnim odsekom.

Sodrugi in sodružice!
Letos bo preteklo 30 let, odkar je bila na Jesenicah ustanovljena kovinska organizacija. Minulo je 30 let dela pod najtežjimi okoliščinami, v katerih se je naša kovinarska podružnica kljub vsemu, dvignila od par vstrajnih pionirjev do lepega števila članov. Težko je bilo zgraditi to, kar imamo danes. Zato hočemo to tudi z vsemi silami varovati in se naprej graditi. Podobno kakor nas, je tudi Vas preganjala težka in neusmiljena roka reakcije in nam rušila že veliko dograjenega. Vsi vemo, kako težko je graditi v delavskem pokretu, ko imamo proti sebi ne samo razrednega nasprotnika, ampak tudi nasprotnika v lastnih delavskih vrstah.

Letos ob 30-letnici, se hočemo ozreti nekoliko nazaj, pregledati delo naših pionirjev, da iz tega dela in iz te borbe črpamo novih moči, da okrepimo našo voljo v zavesti, da smo prebrodili še vse hujše čase — in nismo omagali. Pregledati hočemo vse težke boje, ki smo jih imeli in iz tega črpamo novih pobud za bodoče delo. Za proslavo naše 30-letnice smo določili 15. in 16. avgust. Proslava se bo, kakor je zamišljeno, izvedla v čim širšem obsegu, kot delna revija naše moči in manifestacija našega kovinarskega gibanja, kolikor bo to v sedanjih razmerah pač mogoče. V cilju, da se ta proslava res izvede v čimbolj manifestacijskem stilu, potrebno je, da nam tudi Vi pomagate s svojo udeležbo. Da Vam bo omogočeno udeležiti se te skupne proslave s čim manjšimi stroški, naj se v ta namen organizirajo posebni vlaki. Za hrano in prenočišče pa bo dovolj preskrbljeno. Na splošno pa bomo skrbeli, da se boste počutili med nami res kot sodrugi in sodružice.

Natančnejši program bodo dobile vse soдруžne podružnice in odseki pozneje. Ta poziv objavljamo v svrhu informacije, tako da boste vsi obveščeni o naših pripravah, ter pozivamo vse sodruge in sodružice, da greste na delo, v svrhu organiziranja masovnih izletov, na to našo skupno proslavo.

Z apelom, da bo naše svidenje dne 15. avgusta čim prisrčneje in številneje, Vam kličemo: **družnost in na svidenje!**

Savez Metalških Rudnika Jugoslavije podružnica Jesenice.

Ob priliki proslave 30-letnice obstoja SMRJ. podr. Jesenice, ki se bo vršila dne 15. in 16. avgusta t. l. bo podružnica celjskih kovinarjev organizirala poseben vlak, ter vabi vse organizirano delavstvo, da se udeležijo proslave. Natančno pojasnilo bomo poročali v prihodnji številki.

Jesenice. Sodrugi! Pozivamo Vas na delo! Udeležite se vseh saveznih svetov, članskih zborovanj in javnih shodov, tako, da boste vedno pravčasno in točno informirani o našem položaju.

Glede martinarjev pa sledeče: ker sekcijiski blagajniki martinarne združujejo prispevke članov za organizacijo ter iste ne odračunavajo podružničnemu blagajniku, kakor to predvidevajo pravila, objavljamo:

da se članski prispevki za organizacijo smejo plačevati samo takim, ki so od podružnice določeni in kateri bodo iste podružničnemu blagajniku tudi obračunali.

Štore. Volitve delavskih obratnih zaupnikov za II. rudarsko skupino v železarni Štore, so se vršile dne 7. t. m. Kljub vsem pritiskom, grožnjam, obljubam, maščevanju, (enemu agilnemu sodrugu so kolo prerezali)

so se njihovi napori razbili radi zavednosti našega delavstva. Zopet se je v Štorah pokazalo, da je naše delavstvo marksistično usmerjeno, in da vedo presoditi pravo od slabega. Prvič pri volitvah v Delavsko zbornico in sedaj pri volitvah obratnih zaupnikov. Mi smo dobili dvetretjinsko večino in vse tri zaupnike in namestnike. Nasprotni kandidati pa samo 41 glasov.

RUDARJI

Položaj v revirjih

Vsa borba za doseg večjih naročil premoga iz rudnikov v dravski banovini za državne železnice je ostala — tako izgleda — brez pomembnega uspeha. Če se je sploh kaj doseglo, je edino to, da se obstoječi kvantum naročil premoga ni še zmanjšal, ...

Obstoja sicer možnost, da se bodo naročila za nekaj stotin ton zvišala, ali to je brez pomena za izboljšanje obupnega položaja rudarjev.

Edin materielen uspeh je v tem, da je TPD dala za svoje rudarje 600 tisoč dinarjev, katere sedaj deli v obliki moke. Istotako je banovina poslala nekaj vagonov koruze v revirje, občinam v razdelitev med rudarje.

Tako se maši revščina rudarjev z življenjem in zaenkrat jim ne preostane drugega, kakor sprejemati te darove. Problem pa seveda še davnno ne more biti na tak način rešen. Nevarnost redukcij pa še vedno ni odstranjena. Čeprav zagotavljajo, da bodo do konca leta dosegli, da redukcij ne bo, mi tega ne verjamemo, dokler to družba uradno ne razgласi. Zato pa morajo vsi rudarji biti pripravljeni kakor en mož, da se bodo znali braniti, če bi se redukcije nameravale izvesti. Zakaj mislimo, da so rudarji že dosti zreducirani in da se jih več ne da.

Senovo pri Rajhenburgu. Pri rudniku na Reštanju se praznuje tako, kakor pri ostalih rudnikih TPD. Ker je obrat bolj malega obsega, se dobi tudi manj praznovanih šihov. Tega pa očitno ne pozna vodja rudniškega konzuma g. Kosi, ker zahteva od delavstva, da mu mora vse nabavljene stvari, katere so nujno potrebne za življenje, že pri prvi plači odtegniti. Ako pa kateri nima toliko zasluženega, da bi odtegnil kril, mu pa drugič ne da niti tega, kar delavec nujno rabi. Ker delavstvo ni krivo, da dela samo 10 do 12 dni na mesec in da ne zasluži za pošteno hrano, kaj še za obleko, upamo, da bosta g. »boter« in nlegov »adutant« malo bolj obzirna napram delavstvu in da ne bosta kričala nad že do skrajnosti izmozganim delavstvom in njihovimi družinami, kadar pridejo po živila. Saj desetletni otroci se niti ne upajo več v konzum, ako pa kateri gre, pa pride vedno z objokanimi očmi in skoro prazen nazaj.

Posebno pa bi bilo na mestu, da opustita razlaganje, koliko je kateri dolžan v konzumu. To se kar javno in polmensek razlaga, čeravno je včasih lokal poln ljudi. Prosimo merodajne faktorje TPD, da počue omenjena, da to ni v interesu, niti v ponos TPD, da se še na ta način delavstvo razburja.

Iz revirja TPD Kočevje. Stanje v našem rudniku se kljub vsem intervencijam, prošnjam itd. ni izboljšalo. Naša podružnica, oziroma funkcionalni ZRJ se trudijo na vseh koncih in krajih, da dokažejo, da je današnje stanje rudarskih delavcev daleko pod minimum in da preti katastrofalen propad rudarjev in njihovih svojcev. Delavstvo se že samuje prosjačiti. Dajte nam dela, podpora bodo odpadle same od sebe. Za mesec junij nam je predvidenih zopet samo 10 dnevnih zasluškov in to trajajo od decembra lanskega leta. Če vzamemo, koliko je zaslužil en rudar v našem revirju v zadnjih 7 mesecih, in to rudar I. kategorije, dobimo naslednje številke: 70 dnevnic po Din 37.— da Din 2590.—, 7 mesečnih odtegljajev po Din 124.— je Din 868.—. Preostanek za 7-mesečno preživljanje je Din 1.722.—.

Torej! Din 1722 ostane temu ubogemu krtu za preživljanje sebe in svojcev, ne mesečno, ampak za 213 dni, to je približno Din 8.— dnevno. Ali vam zadostuje ta vsota dnevno za vzgajalce? Mi naj pa s tem živimo sebe in še svoje družine.

TPD nam je razdelila gotovo količino moke. Marsikateri rudarski otrok ni zavžil že dalje časa te dobrine v obliki kruha. Revčki so se ves čas sukali okoli peči, ko so njihove mamice pekle. Tukaj naj bi pogledal obrazke teh malčkov.

Poleg vseh teh udarcev in stradanja je moralo rudarsko delavstvo prenašati še razne šikane in preganjanja v njegovem strokovnem pokretu od ljudi, ki so mislili, da bodo večno s korobačili bili po njih. Danes se zavedajo, da niso nič drugega, kakor malo bolj plačani delavci in da ne spadajo nikamor drugam, kakor v vrste borcev za obstoj svojih življenjskih pravic. Eno pa povdarjamo, da današnje rudniško vodstvo v našem revirju kolikor toliko razume slab socialen položaj ubogega rudarja in ga vsaj ne prezira in ne šikanira v njegovem strokovnem ali političnem udejstvovanju.

Sv. Križ. Prošli mesec so se pri tem rudniku vršile volitve, in to dne 9. V. 1936, kakor pri ostalih, ki spadajo pod ljubljanski kraj bratovske skladnice. A na žalost se je konstatiralo, da je bilo pri navedenem rudniku delavstvo nahujskano od gotovih elementov od zgoraj proti zaupniku in se ga je obrekovalo z lažljivimi frazami, kar ne odgovarja resnici. Zato se delavstvo opozarja, da ne bo nasledlo provokaterjem in gotovim hujskačem, ker to škoduje le interesu delavstva samega. Jezuitskim hujskačem naj se pa pove, da jih naše ustanove prav nič ne brigajo in da naj gledajo rajši v interese, ki jim pripadajo, da ne bo delavstvo kje drugje prikrajšano, kakor je že v navadi.

Družnost!

K. M.

ŽIVILCI

Tajnik živilskih delavcev v Kölnu ubit!

»Pariser Tagblatt« poroča, da je dal tajnik živilskih delavcev v Kölnu, Georg Reiter, kateri je bil mnogo let tajnik živilskih delavcev v Kölnu.

... s. Georg Reiterju nepozabni spomin, njegovim sorodnikom in kölnskim živilskim delavcem globoko sožalje.

Mesarji v Ljubljani.

V zadnji številki »Delavca« smo poročali, da so ljubljanski mesarski pomočniki pridobili, potem svoje organizacije, 9-mesečni nedeljski počitek v letu. V sled tarna in intrig s strani nekaterih mojstrov, pa se je znižal ta počitek iz 9 na 8 mesecev. Mesarski pomočniki se zadovoljavajo tudi s to prvo dosego, zavedajo se, da je za vsako izboljšanje socialnih potreb neobhodno potrebna močna strokovna organizacija. Danes šteje njihova organizacija že okoli 90 članov, med katerimi je precej resnih sodrugov, ki si prizadevajo organizirati vse ljubljanske in okoliške pomočnike, kar je tudi popolnoma pravilno. Zavedati se je treba, da bo nedeljski počitek le toliko časa v veljavi, dokler bodo mesarski pomočniki organizirani. Kako spoštujejo mesarski pomočniki svojo organizacijo v drugih državah, naj navedemo en primer iz Danske. Na koncu leta 1935 jih je bilo v 91 podružnicah včlanjenih 8430, kar je za malo Dansko s 3 milijoni 35 tisoč prebivalcev nekaj velikanskega. V letu 1935 je praznovala organizacija jubilej 40letnega obstoja!

Finančna stran danske živilske organizacije je, razumljivo po zavednosti članstva, lahko zadovoljiva. Premožanje zvezne blagajne izkazuje okoli milijona danskih kron. Poleg tega imajo tudi brezposelni fond z 1.488.390 kron, seveda je to delo 40 let! Mesarski pomočniki v Jugoslaviji! Pogledite se v organizacijo in posnemajte zavednost vaših danskih sodrugov!

Shod pekovskih pomočnikov v Mariboru. V nedeljo, dne 24. maja t. l. ob 11. uri dopoldne se je vršil v prostorih pri »Zlatem konju« dobro obiskani članski sestanek mariborskih pekovskih pomočnikov.

Sestanku je predsedoval s. Jože Jazbinšek, ki je takoj v začetku poudaril pomen tega sestanka ter pozval navzoče, da tudi ob tej priliki, kakor vsakokrat, trezno razpravljajo na vseh vprašanjih, o katerih se bo danes govorilo, predvsem pa o odpravi nočnega dela v pekarnah, katero je eno glavnih vprašanj.

Savez je zastopal s. Vid Gjurgjevič, ki je razven vseh ostalih aktualnih vprašanj obrazložil tudi trenutno stanje o vprašanju

Uredbe o prepovedi nočnega dela v pekarnah. V svojem govoru je ostro kritiziral postopanje Uredbe, ki nam zavlačevanja in neobdelovanja enotne Uredbe za celo državo; posebno še, ker je znano, da je Uredba odobrena tudi s strani Ministrstva za trgovino, obrt in industrijo, ki predvideva enotni sistem dela s spricetkom ob 4. uri zjutraj.

Kritiziral je tudi nerazumljivi postopek v smislu, ker se misli z Uredbo dovoliti lastnikom pekarn delati celo noč, s čemer pa se omogoči še nadaljno in še večje izrabljanje mlade delovne moči, predvsem vajencev, ker bi bila v tem primeru vsaka kontrola nemogoča. S tem bi se omogočila še večja anarhija v pekovstvu, ki bi splošno težišče onemogočila. Razen tega, po najnovejših informacijah, bi se po Uredbi pri tabli začelo delati ob 1. uri po noči, kar pomeni, da ne bi imeli ne nočno in ne dnevno delo, pa tudi prepovedi nočnega dela. Nadalje sporoča o storjenih korakih Saveza, ki deluje na tem, da bi bila Uredba čimprej na prvotni redakciji in brez izjeme gorenjih popravkov, t. j. da se z delom pri tabli prične ob 4. uri zjutraj. Končno je govoril še o prilikah živilskega pokreta, kateremu se zadržuje s vsakim dnem vedno težje naloge. Poziva sodruge, da v čim večji meri zbirajo na pridobivanju članov, kjer bo ta polstoletna borba še le tedaj plodonosna, kadar bo zadosti delovnih moči, ki se bo za te probleme zanimala. Opominja sodruge, da čuvajo svojo solidarnost, ki je tolikokrat pokazala pozitivne rezultate in katera bo v stanju tudi v bodočnosti, da bo razgnala vsak novi pojav — naj pride odkoderkoli — ki bi bil v škodo interesom pekovskih in ostalih živilskih delavcev. Opozarja sodruge na razne poiskuse delodajalcev, ki jim je edini cilj, čimvečji profit, poskušajoč uvesti tkzv. »kvantum-sistem«, kateri delavstvo ubija in sili, da še bolj gara ako hoče da zasluži svojo dnevnic. Ta sistem se po pravici lahko imenuje »akordni sistem« za »bona gratis«. To akcijo vodijo sedaj — po pisanju »Pekara« — slovenski pekovski mojstri, katerim pa istotako ne bo uspelo, kakor jim tudi v Zagrebu ni.

Na sestanku je govoril tudi veteran slovenskega delavstva s. Čeh, ki je v svojem živem govoru pokazal težke in dolgoletne borbe, katere so slovenski sodruzi vodili za ureditev delovnega časa, plač in odmora v zvezi z vprašanjem ukinitve nočnega dela v pekarnah. Poudarja, da so te borbe, kljub temu, da so se vodile mnogokrat v še težjih političnih prilikah — kakor danes — vendar rodile uspehe in če tudi ne 100%. Poziva sodruge na enotno delo v organizaciji, ker je le tedaj dana garancija za izvedbo delavskih zahtev in idealov. V istem smislu je govoril tudi s. Dukarič. Poziva sodruge, da naj bodo močni v borbi do končne zmage. Vsi govorniki so bili v polni tišini poslušani, na koncu pa nagradi s. Jazbinšek s. Jazbinšek ob trideset na 1. uro pop. zaključil dobro obiskani shod.

Zatem je bilo soglasno sklenjeno, da se pošlje na merodajne činitele protestna resolucija radi oklevanja izdaje in publiciranja Uredbe o popolni prepovedi nočnega dela v pekarnah v celi državi.

H koncu je še s. Rakuša sporočil, da odputuje mariborski pekovski zbor na koncert v Zagrebu, za tem pa je predsednik s. Jazbinšek ob trideset na 1. uro pop. zaključil dobro obiskani shod.

Pevski zbor pekovskih pomočnikov Maribora v Zagrebu.

Stara želja, posetiti oficijelno beli Zagreb, sedež centrale živilskih delavcev, se je končno uresničila. Pomnožene dobro obiskane pevске vaje, so dale slutiti, da se pevski odsek vestno pripravlja na veliki koncert, ki ga priredi »Savez radniških pevačev in glazbenih društev«.

Bilo je na soboto, dne 30. maja 1936, ko smo se zbrali agilni pevci peki veselih lic pod vodstvom predsednika Bratuše na kolo dvoru, da nas odpelje brzi proti jugu v Zagreb. Praznično veselje in iskreno sodružno prijateljstvo je vladalo ves čas prijetne vožnje. V Zagrebu na peronu nas je že pričakovalo zastopstvo centrale s centralnim tajnikom s. Grubauerjem na čelu v priručnem pozdrav. Nato smo odšli skupno v prijetnem razgovoru v določeni hotel, da si zagotovimo prenočišča, zatem pa hajdi v dvorano zagrebskega zbora, da preiskusimo akustiko in sigurnost nastopa. Več naših sodrugov še ni videlo Zagreba in njega velikomestnega vrvenja. Zato se niso mogli načuditi lepoti in čistoti tega vlemesta.

Za 20. uro napovedani koncert se je vsled velikanskega navala občinstva nekoliko zakasnil. Diven je bil pogled na ogromno prostrano dvorano, v kateri se je zbralo do 6000 poslušalcev. Zares vsa čast zagreškemu proletariatu, ki se v tako obilni meri zaveda proletarske kulturne misije.

Uvodni pozdravni nagovor je obdržal sodrug Stark, naglasil potrebo proletarske zavednosti in širjenja delavske kulture, slovečo na pravici in svobodi. Nastopili so združeni pevski zbori 6 po številu, skupno okroglo 150 pevcev in zapeli mogočen delavski pozdrav. Završilo je po prostorni dvorani od navdušenja, ko so odzveneli poslednji mogočni akordi »Nam svobodi zlati bodi«. Sledila je »Svoboda« iz Varaždina, nato pa burno pozdravljen naš pevski odsek. Odpelje smo dve skladbi pod vodstvom pevovodje g. Horvata in sicer »Pastir« od Juvana z bariton in tenor solo, nato pa Adamičev »Završke fantes«. Kritiko izvajanja prepuštam glazbenikom, po našem skromnem mnenju smo odrezali dobro. Nastopila so še ostala pevka in glazbena društva, po eno iz Belovarja in Maribora, ostala pa iz Zagreba. Celotna prireditev je zapustila med poslu-

šalci globok utis, kar je dokazalo silno navdušenje in močno odobravanje.

Po koncertu se je tisočglava množica razšla po prostornih ulicah, naš pevski zbor pa je krenil k večerji, po kateri smo bili z zagrebskimi peki skupaj pozno v noč. Med tem časom so nas kratkočasili tamburaši, centralni tajnik Grubauer pa je imel na zbrane sodruge primeren nagovor. Prihodnji dan smo si dopoldne ogledali znamenitosti starega in novega mesta, nato pa krenili s tramvajem v Maksimir, da vidimo še lepote parka in živalskega vrta. Okoli poldneva smo se poslovili od zagrebskih sodrugov, nakar nas je brzi med prepevanjem veselih pesmi zopet odpeljal proti domu.

Sodrug! Doživeli smo zopet dokaz več, kaj zmora delavska solidarnost, ne gde na uspehi izlet, ki bo gotovo ostal vsakemu udeležencu v najlepšem spominu. Pogrešali smo vendar sodruge iz Del. pekarn, ali ti ne spadajo v proletarski krog? S tega mesta se zahvaljujemo zagrebskim sodrugom, osobito sodr. Grubauerju za prišrčen naklonenost z iskreno željo, da deluje in procvita naša agilna centrala v naprej za dobrobit živilskega delavstva, mi pa obljubljamo, da ostanemo zvesti poborniki proletarske ideje. Družnost!

SPLOŠNA DELAVSKA STROKOVNA ZVEZA

Gibanje tekstilnega delavstva za kolektivno pogodbo.

Tekstilno delavstvo po celi Sloveniji je pravilno razumelo klic strokovnih organizacij po enotni kolektivni pogodbi za vse tekstilne delavce in delavke. Začelo se je med njim ogromno gibanje, o katerem se lahko reče, da tako velike množice delavstva ni razgibala doslej še nobena akcija, kakor tokrat pri tekstilnih delavcih. Dobesedno lahko rečemo, da je 14 tisoč tekstilnih delavcev in delavk v gibanju. Zlasti živ odmev je v preteklem tednu našlo to gibanje v celjskem okrožju. V Celju samem so se delavci in delavke kar v vseh treh tekstilnih tovarnah: Bergmann, Elka in Metka kompaktno organizirali in se postavili v bojno fronto. Tamkajšnji podjetniki so poizkusili sicer s terorjem preprečiti gibanje delavstva, toda mera izkoriščanja je tako polna, da je delavstvo kar v dveh tovarnah, pri Bergmannu in Elki, odgovorilo s štrajkom, ker sta podjetnika hotela vreči na cesto nekaj delavcev in delavk, o katerih sta mislila, da organizirajo delavstvo za skupno gibanje. Protestni stavki sta bili v obeh slučajih zmagoviti in danes lahko rečemo, da je vse tekstilno delavstvo v Celju kakor en mož združeno v borbeni fronti za novo kolektivno pogodbo. Istotako se je razširilo to gibanje tudi na Sv. Pavel in Št. Peter in s tem lahko rečemo, da je tekstilno delavstvo v celjskem okrožju že v strogi pripravljenosti.

Tudi pivovarniški delavci se gibljejo predvsem, da dosežejo upoštevanje njihove kolektivne pogodbe. Ljubljanski pivovarniški delavci so imeli v torek, dne 9. t. m. velik strokovni shod, na katerem so se slišale vse možne pritožbe, da se s strani podjetja kolektivna pogodba ne izvaja. Na splošno zahtevo se je sklenilo odposlati vodstvu podjetja spomenico, v kateri se zahteva izvajanje kolektivne pogodbe, zlasti točko glede sprejemanja novih delavcev in dalje je shod zahteval, da se izenačijo plače profesionistov, razširi redni dopust na vse delavstvo, uredi delovno razmerje za voznike in hlapce in da se povrne svoječasno odvzeto deputatno pivo in povrne svoječasno odvzetih 10 odst. plače.

Steklarji Hrastnik. Splošna delavska strokovna zveza Jugoslavije, podružnica steklarjev, proslavi dne 28. junija 1936 30-letnico svojega obstoja in vabi vse podružnice svobodnih strokovnih organizacij, da se te proslave v čimvečjem številu udeležijo.

Spored:

1. Ob 8. uri in ¼9. uri sprejem gostov na kolodvoru.
2. Obhod z zastavami in godbo na čelu do kemične tovarne in nazaj na slavnostni prostor.
3. Pozdravni govori.
4. Ob pol 11. uri slavnostno zborovanje.
5. Ob 12. uri kosilo.
6. Ob 1. uri popoldne ogled steklarne.
7. Ob 4. uri pop. pričetek veselice, keglanje na dobitke, šaljiiva pošta itd.

Sodelujejo steklarska godba in pevski zbori Hrastnik I. in II. Vzajemnosti.

Odbor.

LESNI DELAVCI

Borovnica. Naša podružnica lesnih delavcev se prav dobro razvija. Kljub vsem napadom iz raznih strani imamo že lepo število članstva. Ker si po malem izboljšujemo v solidarnosti položaj, so se začeli tudi delavci v Podpeči prebujati. Tu je delavstvo, ki je res slabo plačano. Poleg tega je pa tudi mnogo protizakonitih krivic, ki se tam godijo. Zato zavedno delavstvo poziva, da se res že enkrat prebudimo, ter si

postavimo kolektivno pogodbo, ki bi uredila delovne razmere med delodajalci in delavci.

Tudi v kamnolomu pri Preserju se delavci organizirajo, ker vidijo, da drugega izhoda ni. Kar tako naprej sodrugi, z podvojenim silo delajmo, da se rešimo izkoriščanja in da tudi notranjski delavci postanemo resni borci za svoje pravice. Naj tudi med nami živi solidarnost, kakor med drugimi sodrugi v večjih industrijskih krajih.

Poročila sta se sodrug Molek Jože s sodruzi Makovec Francko in Svete Jože z gđc. Smotnik Frančiško. Čestitamo!

MONOPOLCI

Letošnji občni zbor se je vršil 14. maja 1936 v dvorani Delavske zbornice. Potek istega in novi odbor bode priobčen v prihodnji številki »Delavca«, ker smatramo za sedaj važnejšim poročilo o poteku pogajanj naših predstavnikov z Upravo Monopola glede sklepov Ankete in »Pravilnikov«.

Odbor podružnice Ljubljana.

Pogajanja med našimi zastopniki in Upravo Monopola potekajo ugodno. Na anketi, katere se je pred kratkim vršila in katere se je bavila s položajem monopolskega delavstva cele države, pokrenjena je revizija in spopolnitev novih »Pravilnikov« o radu — »penzionem fondu« in »plačilnem sistemu« v monopolskih podjetjih. V vezi s tem so bila prošli mesec pogajanja na Upravi Monopola.

Od monopolne Uprave so bili zastopani gg. dr. Josip Markovič, pomočnik general. direktorja, dr. Mraković in Vojislav Subotić, pravni referent.

Od Delavske zbornice so bili prisotni ss. Milorad Belić in Velimir Petrovič.

A od Zveze monopolskih delavcev so bili: ss. Branko Jovanović, Oskar Fijat, Olga Manok, Ljubica Stamenković, Dragi Donović ter Jefta Kolaković za umno delavstvo.

Med pogajanjmi se je v pogledu »Pravilnika o radu« in »penzionem fondu«, dosegel sporazum v mnogih spornih točkah.

Izmed ostalega se priznava od Monopolne Uprave pri Upravi penzijskega fonda pariteta (to je: pol te Uprave imenuje Zveza monopolcev in pol Monopola Uprava) ter samouprava tega odbora, kar po »penzijskem pravilniku« do sedaj ni bilo mišljeno.

Po »Pravilniku o radu« se priznava pravica delavcu-vki polna plača za prvi teden bolezni (§ 219 o. Z. velja sedaj tudi za nas monopolce, kar do sedaj ni) poleg pomoči od O. U. Z. D. (bolniške blagajne).

Kar se tiče ugotavljanja plač po novem »Plačilnem pravilniku«, je sodrug Belić v imenu delavstva podal sledečo zahtevo Upravi Monopola:

1. Da se regulira višina plač za vse monopolce delavce-ke, a ne samo za stalne.
2. Da se z novim »Plačilnim pravilnikom« ne sme znižati dosedanjih plač, niti da se daje povišica enim na račun znižanje plač drugim delavcem-vkom.

3. Da se sedanje plače vsem delavcem-vkam sorazmerno poveča z obzirom na to: da niti največje plače stalnih in kvalifikovanih delavcev niso dovoljne z ozirom na večjo draginjo in potrebo za preživljanje. A posebno bi se morale povečati dnevnice delavstvu po tobačnih stanicah, katere so izpod vsake kritike.

Doseženo je soglasje, da se po teh zahtevah že v naprej zaprosi načelno soglasje Uprave državnih monopolcev a nato, da se prične nadaljevanje pogajanj z zastopniki Uprave Monopola.

Delavci — Delavke!

Na nas samih sedaj leži, ali bodo naši zastopniki mogli dobro zastopati naše zahteve izrečene na anketi pred Upravo Monopola ali ne! Strmimo naše vrste — organiziramo se — vsekakor pa vsaj na sestankih odločno, jasno in polnoštevilno zahtevajte to, kar nam gre po vsej pravici!

V borbo za naše pravo! Družnost!

Odbor.

»Prostovoljni dinar« je bil izplačan ss. Jurman Franji in Strgar Tončki. Hvala!

Zahvala: Podpisani se najtopleje zahvaljujem vsem sodrugom in sodružicam in ostalemu delavstvu za nabrani znesek Din 571.— za pomoč v moji bolezni. Nace No-grašček.

STROJNIKI

Akcija organizacije strojnikov in kurjačev za pokojninsko zavarovanje se nadaljuje, v kratkem bo sklicana širša seja centrale v Beogradu, da zavzamemo na merodajnih mestih odločno stališče in pridemo že enkrat vsi strojniki do tako potrebnega starostnega zavarovanja. Če se zahteva od nas odgovornost za stroje in redni obrat tovarn, naj se nam že vendar nudi osiguranje za stare dni.

Sekcija strojnikov v Ljubljani lepo napreduje, tako v moralnem kakor tudi v gnotnem oziru. Vse kolege, ki še niso v svojih strokovnih zvezi, pa pozivamo, ne stojte več ob strani, vsi v organizacijo, na branik za svoje interese in interese svojih kolegov. Organizacija je imela pred kratkim lep uspeh za pokojninsko zavarovanje 6 strojnikov iz Gorenjske. Tem potom se zahvaljujemo P. Z. v Ljubljani za resno in pravično postopanje. Neki strokovni list je naš uspeh takoj presadil na svoj zelnik. Naj se gospodje okrog tistega lista ne ponašajo z uspehi drugih.

Toliko za danes.

P. Š.

BRIVCI

Obvestilo.

Savez brivskih in lasničarskih pomočnikov-ic, centrala Zagreb, naproša vse one sodruge in sodružice, ki imajo namen, da potujejo v Cetinje, naj se predhodno obrnejo na tamšnjo podružnico, ako ima kako trajno mesto.

Uprava.

BELEŽKE

Prav je povedati. Nestor krščanskilhi socialistov g. dr. Gostinčar je v »Del. Pravici« z dne 20. maja t. l. v članku »Jugoslovanska strokovna zveza« med drugim napisal sledeče: »Jugoslovanska strokovna zveza je dosedaj sama vodila borbo krščanskega delavstva proti materializmu in njegovim otrokom, komunistom in socialistom.« In dalje: »Zaveda se pa tudi lahko, da ni ona niti najmanj kriva, če prihaja do prelomov, da mlad delavec, ki je svoječasno pri procesiji nosil cerkveno bandero, na skupnem shodu delavstva kot marksisit zabrusi v obraz navzočemu kaplanu in krščanskim delavcem: Pri vas je jezuitska šola! To pomeni v marksističnem žargonu: šola laži. (Dobro pojasnjeno. Ur.) Nobena organizacija, v kateri se ne more gojiti delavsko vprašanje tako, kakor je potrebno, pri delavcih ne uspeva. Iste razmere so drugod in posebno po rudarskih revirjih (podčrtali mi). Tu ne zadostuje mlačna voda, ki se delavcem ponuja za zdravilno sredstvo. Tu je treba krepkih zdravil, ki dajejo delavstvu trdno vero v družabno ozdravljenje.

Tako g. Gostinčar, ki je popolnoma prav povedal. Od samega pobijanja marksizma se ne da živeti in delavec, ki pristopi v tako »strokovno« organizacijo, ki se peča s pobijanjem pokreta, ki ni zgrešil nič drugega, kakor da spreminja lepe besede o socialni pravičnosti v dejstva, pač v njej ne more dolgo vztrajati. Treba dejanj. Saj veste, kaj je rekel v zavrelici pokojni Camkar!

Vlada ljudske fronte v Franciji, katero je 4. t. m. sestavil vodja francoskih socialistov s. Leon Blum, se je predstavila takoj po svoji sestavi parlamentu, kjer je bil podan njen program, v katerem napoveduje, da bo že v nekaj dneh predložila nekaj zakonskih dekretov. Med drugimi: amnestijo za vse politične zločine, 40 urni delavnik, obvezne kolektivne pogodbe, plačane praznike in plačan letni dopust za vse delavce. Sledili bodo dekreti o nacionalizaciji (podržavljenju) oboroževalne industrije, o ustanovitvi žitnega urada za regulacijo cen poljskim pridelkom, reforma statuta narodne banke, davčna reforma, razširjenje socialnega zavarovanja delavstva tudi na poljske delavce, ureditev kmečkih dolgov in dvig vse pridobitne moči celega naroda. Vlada je dobila veliko zaupnico skoro 400 glasov, proti pa 200. Od glavnih skupin je glasovalo za vlado 146 soc., 72 kom. in 110 radikalov.

Razdvojena Francija (J. Benda v Novi Evropi, maj 1936). Francoska

buržuazija nikakor ne želi dejanske vojne. Ona ne čuti posebne naklonjenosti za herojstvo in ne želi, da ji ginejo sinovi, niti da se ji popetorijo dajatve državi. Pač pa želi, da cel narod veruje v tako možnost. In se upira vsakomur, ki poskuša razpršiti to bojazen. Ona hoče, da grozota vojne — bilo kakršnekoli vojne — lebdi nad ljudstvom. Razlogi za to so kaj enostavni. Nevarnost vojne budi in obdržava v ljudstvu vedno neke vrste vojnega duha. Ustvarja v masah razpoloženje, da se uklonijo volji enega vodje in ga priznajo za starešino. Na kratko, to razpoloženje ustvarja take družabne težnje, katere smatra buržuazija za sebi koristne.

Ako je že potrebno, da se ljudstvo vedno nečesa boji, in ako se Boga ne boji več, potem se mora bati možnosti vojne. Preko te dobro odrejene točke buržuazija nikakor ne namerava iti. Nasprotno želi za vsako ceno preprečiti dejansko vojno, ker vojna zahteva dandanes vse preveč žrtev, ne samo od nižjih slojev, temveč tudi od bogatih. Ali do te točke, kjer preti vojna nevarnost, buržuazija rada gre in tudi gre. — Op. ur. Z nastopom vlade ljudske fronte je seveda tudi te vrste manevriranja konec. Sicer je pa treba vedeti, da je še en tehten razlog, od vseh najvažnejši, zakaj se ima buržuazija bati vojne.

Kako umira delavstvo

Umrljivost članstva pri OUZD v mesecu marcu 1936

V mesecu marcu 1936 je po prijavah umrlo 202 člana, 157 moških in 45 žensk. Od nalezljivih bolezni je umrlo 81 oseb, od tega 73 vsled tuberkuloze (40,1%). Od tuberkuloze pluć je umrlo 70 oseb, 3 osebe od TBC meningitisa, 2 osebi od difterije, 2 osebi od trebušnega katarja, 2 osebi od plemie, 1 oseba od vrbancea in 1 oseba spolne bolezni.

Od drugih bolezni je umrlo 121 delavec in nameščencev, od tega 28 oseb na srčnih boleznih, 17 oseb pljučnih boleznih, 15 oseb boleznih mozga in živcev, 12 oseb od tvorov, 11 oseb želodčnih bolezni. Samomorov je bilo 7, ponesrečilo se je 7 oseb pri delu in 7 izven dela.

Po poklicu je bilo od umrlih 19 nameščencev, 61 kvalificiranih delavcev, 19 vajen in 103 nekvalificirani delavci. Po številu odpade največja umrljivost na trgovske nameščence (22), nato šumsko-žagarska industrija (20), kovinska industrija (16), nameščenci pri javnih delih (15), tekstilci (12), peki, natakariji (12), grafičarji (6).

Največje število zavarovancev je bilo zavarovanih z mezdo Din 48.— (34).

Svojeim umrlih je bila izplačana pogrebšina v mesecu marcu t. l. Din 147.676,50. Od tega odpade na del zavarovanja za slučaj bolezni Din 143.608,50, na del zavarovanja za slučaj nesreč Din 4.068.—.

Naknadno pa je bilo prijavljenih smrtnih slučajev za leto 1933 moških 34 in 1 ženska.

To je bežna slika, kako članstvo pri OUZD umira, tako po stroki zaposlenja in bolezni. Kakor je razvidno, pobere največ zavarovancev tuberkuloza, že iz tega razloga je potrebna borba proti njej.

RAZNO

Uspešna stavka kovinarjev v Kataloniji. Pri obnovitvi 44-urnega tedna so španski delavci zahtevali zguho na zaslužku, katero so utrpeli zaradi ukinitve 44-urnega tedna v letu 1934. Ker ni prišlo do sporazuma, je stopilo 30.000 delavcev v stavko. Po 8-dnevni stavki so delavci dosegli svoje pravice.

Porast članstva kovinarjev v Čehoslovaški. Savez kovinarjev na Čehoslovaškem je imel koncem leta 1935 72.768 članov proti 68.275 pred letom. Savez je potemtakem narasel za 4493 članov. To je največji letni porast od leta 1929. Skupaj je od leta 1929 porastlo članstvo za 9058 članov. Z veseljem konstatira list, da se mladina in ženske pridno organizirajo.

Rusija znižala izvoz potrebščin. Amerikanski slovenski dnevnik »Prosveta« poroča:

Sovjetska Rusija bo letos v veliki meri znižala izvoz živeža in drugih življenjskih potrebščin. Gospodarsko izboljšanje ji prvič po dolgih letih omogoča, da bo obdržala doma čimveč lastne produkcije poljskih pridelkov, sadja, raznega blaga in kožuhovalne.

S tem bo napravila nov dvig življenjskega standarda, ki zadnja leta stalno raste, medtem ko v kapitalističnih državah in predvsem v fašističnih stalno pada.

Zadnja leta, odkar se je vrgla na veliko industrializacijo, je porabila dohodek od izvoza za nakup potrebščin v tujini. Njen uvoz so bili v glavnem stroji. Zdej pa že sama producira toliko kapitalne blaga (strojev), da ni več odvisna od zunanjih del

žel. Na drugi strani pa je silno narasla tudi njena produkcija zlata, kar ji omogoča financiranje uvoza. V svetovni produkciji zlata je Rusija zdaj na drugem mestu.

Njen izvoz postaja bolj in bolj industrijske kakovosti. Pred revolucijo 1917 je ruska eksportna trgovina obsegala 25% industrijskih izdelkov in 75% poljedelskih pridelkov. Leta 1928 je bilo to razmerje 50-50, lani pa je njen industrijski eksport znašal že 74%.

Portugalska paradiž Evrope. Na jugozapadu Evrope leži lepa dežela, ona je kakor zemeljski paradiž. Mi, prebivalci tega paradiža nimamo nobenega dela, ker nas naša, dobrosrčna vlada neče mučiti. Ne dovoljujejo nam misliti in pisati o naših razrednih interesih, ne dovoljujejo nam delati niti trositi, zato da tujci ne bi mislili, da je naš narod lačen, stavljanje je prepovedano itd., itd. Razven tega, da ne bi preveč mislili, — kar je volja naše dobrosrčne vlade — ne pošiljamo svojih otrok v šolo. Zato je v naši deželi (Portugalski) 68% nepismenih. Kadar kdo izmed nas stavka, kar se čisto dogaja, takrat mu vlada preskrbi zanimivo brezplačno sobo, toda ti gospodje so včasih še nehvaležni, namesto da bi bili veseli brez-

plačne sobe v hotelu, oni vpijejo in kričijo in pravijo, da jih pazniki pretepajo. Tega ne verjamem, da se čestokrat dogodi, da poreko pazniki: Ko bo noč, se bomo naredili, kot, da smo pozabili zapreti vrata in takrat boste lahko ušli. Nekateri sprejmejo, toda... v zadnjem trenutku se vedno pojavi oficir, kateri zapove vse ubežnike postreliti... ker so odprli vrata in pobegnili. Kakor vidite iz te male ilustracije je naš narod zelo srečen in naša dežela pravi paradiž na zemlji.

Iz »Esperanta«.

Higijena delavskih stanovanj

V mestu Goteshead, v enem izmed »žalostnih strojev« sedaj razsaja epidemija difterija in sličnih bolezni, žrtve so posebno otroci. Glavni vzrok, po izjavi zdravstvenega urada, so obupne barake, v katerih morajo mnogi delavci in brezposelni živeti.

V Lamhton ulici, vsemu mestu poznana kot najbolj zakotna, so stanovalci grozno nagromadeni. V bajti šte. 11, dvosobna baraka, v njej stanujeta dve družini, vsaka plača po 5 šilingov tedensko. V spodnji sobi je družina s tremi otroci. Najmlajši je 9-letni, že tri leta boluje na tuberkulozi. Oče boluje na kroničnem bronhitisu. Stene so vlažne in zaradi podgan morajo shranjevati hrano v predalih v zaprtih skatljah.

Na drugi strani v hiši poleg klavnice vladajo slične razmere, toda najemnina znaša 6 šilingov tedensko. En otrok v tej »hiši« tehta v starosti 4 let samo 28 funtov zaradi bolezni v želodcu že od rojstva. Stanovalci vse ulice nosijo vodo iz skupnega vodnjaka na koncu ulice. Po drugi uri sonce ne posije več v ulico radi svoje ozkosti.

Palače in bogastvo za kraljevske brezposelne; bajte in bedo za delavske brezposelne. Kapitalizem!

Gateshead, B. L. E. A.

Mizerni položaj delavstva tekstilnih tovarn v Angliji

Kadarkoli delavstvo radi svojega vedno slabšega položaja zahteva zvišanje plač, se podjetniki sklicujejo, češ v drugih državah isti delavci dobivajo manjše mezde. Tekom zadnjih let se je položaj tekstilnih delavcev bombazne industrije zelo poslabšal. Brezposelnost raste, mezde se znižujejo, istosčasno se sili delavce k višji storitvi. Pred kratkim so podjetniki zmagali v tem pogledu nad delavstvom in rezultat te zmage je še večja beda tekstilnega delavstva pri nas. Vendar podjetniki tekstilnih tovarn trde, da bi japonsko delavstvo radevolje sprejelo take pogoje, kakršne imajo angleški delavci, da nizke mezde v Japonski konkurirajo angleški industriji, uničujoč angleške delodajalce.

To je laž. Resnica je, da so finančniki, bankirji in akcionarji v zadnjih letih tekmovali na borzah z predilnicami. Predilnice za predilnico so prodajali eno za drugo, tako da sedanji posestniki ne morejo dobiti denarnih procentov iz industrije.

Kadar rentniku manjka denarnih procentov, takrat delavcu manjka dela, ali če je delo, so pa plače mizerne.

V pokrajini Lankashir (Lancashire), kjer tvorijo glavno industrijo predilnice, se delavstvo bori za zvišanje plač.

Da podpremo zahtevo po zvišanju mezd, je naš sindikat razpisal mezdnjo anketo in kontroliral mezde raznih strok. Rezultati, dobljeni iz šestih mest, nam odkrivajo neznošen položaj, katerega nam kažejo sledeče številke:

108 predilcev dobi do 20 šilingov tedensko
1144 predilcev dobi do 25 šilingov tedensko
4367 predilcev dobi do 30 šilingov tedensko
1787 predilcev dobi do 35 šilingov tedensko
999 predilcev dobi do 40 šilingov tedensko
422 predilcev dobi do 45 šilingov tedensko
174 predilcev dobi do 50 šilingov tedensko
132 predilcev dobi nad 50 šilingov tedensko

Iz mesta Wigan (Uigan) nam 2000 odgovorov kaže, da je povprečna mezda 31,50 šilingov tedensko. En delavec dobiva 13,5 šilingov tedensko in drugi, kateri upravljajo po 4 predilnice, dobe 31,8 šilingov tedensko. V mestu Holsingden mnogi od predilcev dobe manj od 30 šilingov tedensko in nekateri celo manj od 20 šilingov. V mestu Buri je mož, kateri dobi 26,8 šilingov tedensko, ta delavec je poročen in ima družino. Drugi mož je zadnjih 6 mesecev dobival po 25,4 šilinge tedensko in za stanovanje mora dati 24 šilingov. Za boljše razumevanje — 400 milj peš za delom!

V prvem tednu meseca marca so našli Georga Brema, tekstilnega delavca v grofovski provinci Lahaširu nezvestnega na cesti v bližini mesta Drehter. Oslabel je zaradi lakote in utrujenosti. Sedaj se nahaja v bolnišnici.

Po dolgoletni brezposelnosti je brez upanja zapustil Lanchashir — 4 tedne marširal 400 milj v Waymouth, kjer je skušal dobiti zaposlitev pri gradnji nekega poslopja. Ni uspel. Znova je odpotoval, to pot proti Bournemoutu. Toda, ko je dosegel Darnchester, je že toliko oslabel, da se je onesvestil.

Minuli teden ni nič spal in skoro nič jedel. Sedaj ima vsaj to, da leži v bolnici.

J. Jacobs, Stepney PEK.

HERSAN CAJ

Deluje dobro, če oboli želodec, jetra, ledvice.

Pomaga če imate poapnenje žil in hemoroide.

Olažuje bolečine pri revmatizmu in obolenju kosti.

Oblažuje bolečine pri mesečnem perilu in obolenjih kosti.

Odstranjuje motnje pri debelosti in povzroča vitkost.

Dobiva se pri vseh lekarnah.

Radiosan Zagreb
Dukljaninova 1.

Reg. S. br. 19.834/1935.

Delavec o usodi svoji

Tovarna v noči tihi zdaj počiva, ko delavec v sobi spanja sen uživa. In ne ropot in strojno težko delo, v tihi noči zdaj — počiva vse veselo.

Ko pride dan, da noč zbledi, sirena ga naznani;

tovarna sanj — to delavca predrami. V delo težko on se zdaj poda in stroj tar v tovarni, težko zaropota!

Pri stroju zdaj, se delavec zamisli: »Kaj stroj mu ta, le kaj mu on koristi?« Ta misel težka mu je zdaj postala, usoda kruta, življenje to mu dala.

V mladosti zgodnji stopil je v tovarno, isto: v starosti zgodnji — zagreblj so ga v jamo!

Stroj mu izrabil zdaj je vse moči, in delavec s tovarne v hladni zemlji spi.

Stroj v svoje je območje, dobil je mlajšo moč —

ropoče stroj ropoče, da uniči še to nežno moč.

Pa delavec vse sile svoje mu posveti, da dalje ropota.

pri stroju, da mu bo umreti, vsak delavec to zna!

To delavcev je vseh usoda; stroj, rudnik, polje — to jim je veselje in turoba!

Različna dela so in težka so; a delavstvo klonilo nikdar ne bo.

Stroj srea nima, to je res; a delavec temu stroju ni nezvest. Vse sile svoje mu posveti, da dalje ropota. Življenje stroju dati, le delavec to zna!

Ah! Še tako neznatni ideali, kloniti morajo v tej pozabi. Ker ni samo delavec v tovarni, sodrug njegov se muči po vsej naravi!

Tovarna, rudnik, polje — in drugo težko delo

ga spremljata v grenkosti, ko je spoznanje ožvelelo.

Zavedaj se: »proletariat« tega svojga dela in borba bude lažja — grenkost pa bo zbledela!!!

Naj duh se tvoj izbistri — razum naj ti pove:

da tudi ti si član človeške družbe te —! Da imaš vse pogoje za delo in sadove, kar mati zemlja jih deli in njen otrok si tudi ti!

A. C.

Listnica uredništva

Kljub vsem pozivom dobivamo še vedno razne dopise za list, pisane s svinčnikom na obeh straneh papirja in povrh še tako stisnjeno, da popravki sploh niso možni in je treba cele sestavke še enkrat prepisati. Še enkrat prosimo, imejte usmiljenje z uredniki in stavci. Pišite samo na eni strani, s tinto in razločno ter puščajte na robovih in med vrstami toliko prostora, da bo možno popravljanje. Pa kratko in jedrnat! Gostobesednost ni odlika krepkih značajev. Besedčenje nikomur ne imponira! Stavki naj bodo kratki in jasni, kakor zvok klavira, ki pada po nakovalu. Vsebinska, zgoščena v sama dejstva, kajti list je strokoven in mora posvetiti pažnjo predvsem takim vprašanjem, ki se tičejo vsega delavstva. Povrh je pa še samo mesečnik in ne more prinašati iz posameznih krajev in strok dolgih zgodb, kje je koga osa pčila in zakaj ga je pčila. S tem pa ni rečeno, da ne rabimo sodelavcev. Nasprotno, v vsakem kraju in v vsaki stroki naj bo določen dopisnik, ki bo poročal o položaju na delovni fronti! Vse njegove navedbe bomo s pridom porabili. Če ne kar v dotični notici, pa za informacijo pri sestavi člankov itd. — Danes opozarjamo na važnost članka o zakonski zaščiti mezde in tozadevnih načrtov uredb, ki jih priobčujemo.